

Twee mannen met dezelfde naam: Jo Spier

Begin 2012 kreeg ik een mailtje van Tilly Spier die geschrokken was van een foto van haar vader bij een minder vleidend stukje op De Dokwerker. Het ging over Jo Spier, een man die fout was geweest in de oorlog, maar de foto was van de Jo Spier die juist altijd aan de goede kant van de lijn was gebleven.

Twee mannen met dezelfde voor- en achternaam die tegelijkertijd hebben geleefd en beiden een hoofdstuk hebben toegevoegd aan de Tweede Wereldoorlog.

[Jo Spier \(26 juni 1900 - 21 mei 1978\)](#)

De Zutphense Joseph Spier was een Joodse man die tot aan de oorlog voor De Telegraaf en een aantal andere grote Nederlandse bedrijven werkte.

Hij verbleef tijdens de oorlog in diverse concentratiekampen. Zijn spotprenten over de nazi's werden hem niet bepaald in dank afgenomen.

Anton Mussert kende Spier al van jongs af aan en was een bewonderaar van zijn tekenwerk en redde hem en zijn familie door ze onder te brengen in [Villa Bouchina](#) dat deel uitmaakte van ['Het kamp Barneveld'](#).

Mussert zei over Jo Spier en diens vrouw: "goede vrienden van ons, geen NSB-leden. Mijn vrouw en ik gingen vaak bij hen eten".

Maar uiteindelijk werden ook de zogenaamde reserveringskampen opgedoekt en moesten de bewoners richting Theresiënstadt. Zo ook de familie Spier

die daar van 21 april 1943 tot het einde van de oorlog opgesloten zaten. Daar maakte Jo Spier zich echter niet geliefd bij zijn mede-gevangenen omdat hij in opdracht van de nazi's tekeningen aanbracht op de muren van de barakken en meewerkte aan een Duitse propagandafilm: *Theresiënstadt. Ein Dokumentarfilm aus dem jüdischen Siedlungsgebiet.*

Ook zou hij, naar eigen zeggen in opdracht van de Duitsers, hebben ingepraat op mede-gevangenen om toch vooral maar mee te werken. Na de oorlog kwam Jo Spier vrij, maar werd met de nek aangekeken en kreeg geen werk meer waarop hij met zijn gezin naar Amerika verhuisde.

Daar bouwde hij een nieuwe carrière op als tekenaar en reclame-maker. Zijn zoon Peter is daar nu net als zijn vader, een succesvol tekenaar.

Jo overleed op 78-jarige leeftijd op 21 mei 1978 in de Verenigde Staten.

[Jo Spier \(11 februari 1916 - 22 september 2009\)](#)

De Amsterdamse Jo Spier was eveneens een Joodse man die niet zoals de vorige Jo Spier in Zutphen, maar in Amsterdam is geboren en zestien jaar jonger was. Jo werkte als typograaf (letterzetter) bij Stempelfabriek J.W. Posthumus NV. in Amsterdam, zijn positie als bedrijfsleider moest hij na het uitbreken van de oorlog opgeven, maar hij mocht toen wel zijn oorspronkelijke beroep weer oppakken.

Jo was een van de voormannen bij het

uitbreken van de staking in februari 1941 in Amsterdam. Jo wist echter uit handen van de Duitsers te blijven door de hulp van zijn werkgever, die verklaarde hem hard nodig te hebben.

Via via raakte hij betrokken bij de buitenschoolse jeugdzorg tegenover de Joodsche Schouwburg waar Walter Süskind bedrijfsleider was, over hem is begin 2012 een film gemaakt).

Op 29 september 1943 staat de SD voor de deur, Jo weet op het nippertje te ontkomen via de daken en in Rotterdam onder te duiken.

Na drie maanden werd hij daar toch opgepakt maar weet tijdens een overplaatsing aan de aandacht van zijn bewakers te ontsnappen om weer onder te duiken in Rotterdam.

Als hij begin februari 1944 opnieuw wordt opgepakt sturen de nazi's hem direct naar Westerbork, met hulp van de [Westerweelgroep](#) [uit Zutphen!] weet Jo al na een paar dagen ook uit dit kamp te ontsnappen. Tot de bevrijding van het zuiden in december 1944 zit Jo in Limburg.

Na de oorlog blijft hij in de luwte, de oorlog zal voor altijd een greep op hem houden.

Jo overleed op 93-jarige leeftijd op 22 september 2009.

Beiden hebben na de oorlog niet veel meer willen zeggen. De een was omstreden, de ander een held. Toch hielden beiden trauma's over aan de oorlog terwijl de rollen die zij speelden haaks op elkaar stonden. Het toont goed aan welke invloed een oorlog heeft op mensen.

Dat 'foute' Nederlanders vergeven lijken te kunnen worden bleek toen de bekende tekenaar *Peter van Straaten* Jo Spier noemde als zijn grote inspirator.

De 'foute' Jo Spier was een opportunist. Voor de oorlog had hij een spotprent gemaakt over Adolf Hitler, als straf moest hij tekeningen maken op de muren van een Duits kamp.

Maar tijdens de oorlog werkte Spier mee met de Duitsers, zoals ik eerder al beschreef. Na de oorlog haaste hij zich om weer met een andere wind mee te waaien.

Jo Spier was plotseling weer tegen de Duitsers.